

інших держав і міжнародними організаціями поліції відповідно до (далі за текстом).

Закон вимагає ясності, тому треба докладати зусиль, щоб речення були короткі, але змістовні. Англійські дослідники мови права з'ясували, що довгі речення (понад сімнадцять слів), важко сприймаються людьми. Вирішуючи проблему суті нормативно-правового акта, варто не забувати про його форму.

Загалом Закон України «Про міліцію», попри незначні орфографічні огріхи (як-от порушень правил милозвучності, неправомірне вживання великої літери тощо) та незначну словесну надлишковість (вживання зайвих слів часто виправдовується юристами як засіб для уникнення правових колізій), має чітку структуру, переважно ретельно підібрані терміни й спеціальну лексику, і в цілому відповідає вимогам норм сучасної української літературної мови. Стандартизованість тексту дотримана шляхом використання фахової термінології, аббревіатури використовуються відповідно до правописних норм (є загальновідомими), законотворцями використані усталені мовні конструкції. Стилiстичну однорiднiсть тексту Закону забезпечено використанням мовних засобiв, притаманних власне офіційно-діловому стилю, сполученням їх зі словами, що мають нейтральне забарвлення, позбавленими емоційності й експресивності.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія / Н. В. Артикуца. – К.: Стилос, 2004. – 276 с.
2. Закон України «Про міліцію» / Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/565-12>.
3. Проценко Г. П., Шестопалова Л. М. та ін. Правнича лінгвістика / Г. П. Проценко, Л. М. Шестопалова та ін. – К., 2010. – 310 с.
4. Бержерон Р. Правила нормопроєктування / Робер К. Бержерон. – К., 1999.

*Славова Н. О.,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії
та історії держави і права,
Донецький національний університет*

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОТВОРЧОЇ ТЕХНІКИ В СФЕРІ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Сучасний стан економіки в країні вимагає адекватного регулювання та упорядкування правових відносин у сфері фінансового регулювання. Розвиток фінансових установ невід'ємно пов'язаний з удосконаленням чинного законодавства. Це забезпечується за допомогою оновлення законодавчої бази, що, у свою чергу, залежить від правотворчої техніки.

Точність та ясність нормативно-правових актів (далі – НПА), узгодження з іншими НПА, єдність правової термінології, правових конструкцій визначають

ефективність правотворчої техніки. При чому особливої актуальності та практичної значущості набуває необхідність створення «якісних» правових норм у сфері фінансових послуг, а також виявлення та усунення юридико-технічних недоліків у чинних нормативно-правових актах.

До проблем юридичної техніки зверталися у своїх працях як зарубіжні, так і вітчизняні правознавці, як Т. Дідич, Ж. Дзейко, О. Піголкін, О. Поляков, Д. Керимов, В. Баранов, В. Крусс, Д. Чухвичев, К. Шугріна, О. Копиленко, О. Богачова, О. Зайчук, Н. Артикуца, І. Терлецька, М. Баймуратов, І. Снігур, О. Маруженко, Т. Подорожна та інші. Проте в більшості робіт науковців юридична техніка досліджувалася в межах загальної теорії правотворчості (нормотворчості), без конкретизації сфери правового регулювання.

У межах цієї статті розглянемо сутність та значення правотворчої техніки в сфері фінансового регулювання, а також проаналізуємо деякі юридико-технічні недоліки в чинному законодавстві (на матеріалі Закону України «Про кредитні спілки» – далі Закон про КС).

О. Піголкін виділяє такі особливості мови правових актів: офіційний характер; ясність та простота мови законодавства; максимальна точність; економічність; експресивна нейтральність; безособовий, неіндивідуальний характер; формалізація та ін. [1, с. 18-35]. Беручи до уваги вимоги до змісту, стилю НПА, на нашу думку, можна виділити такі види юридико-технічних помилок у сфері фінансового регулювання.

1. Наявність суперечностей, неузгодженостей між правовими нормами НПА. Специфікою правотворчої техніки є те, що в процесі правотворчості необхідно досягнути найвищого ступеня відповідності законодавчої думки змістові нормативно-правового акта як результату втілення цієї думки. При цьому терміни, юридичні конструкції, що застосовуються, мають чітко відповідати за значенням аналогічним термінам, що використовуються в чинних НПА [2, с. 117]. Наприклад, легальне визначення кредитної спілки надає Закон України «Про кредитні спілки», де *кредитна спілка* – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднання грошових внесків членів кредитної спілки.

Отже, ст. 1 вищезгаданого закону визначає засновників, які мають право створювати дану фінансову організацію, а саме – фізичні особи, професійні спілки та їх об'єднання.

Однак зміст ч. 2 ст. 130 Господарського кодексу України (далі – ГК) «Кредитні спілки в сфері господарювання» щодо визначення кредитної спілки не є ідентичним змісту ст. 1 Закону про КС. Ст. 130 ГК визначає, що *кредитною спілкою* є неприбуткова організація, заснована громадянами.

Таким чином, з одного боку, згідно зі ст. 1 Закону про КС кредитна спілка може бути заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями, а відповідно до ст. 130 ГК засновниками КС є виключно громадяни України.

Водночас необхідно зазначити, що термінологія має відповідати вимогам юридико-технічного характеру. Важливість термінів, правових конструкцій полягає в тому, що окремі поняття складаються в єдине ціле, на підставі чого користувачам правових норм визначена правова норма розуміється цілісно та однозначно, що дає змогу уникати правових колізій і протиріч [там само].

2. Наявність посилань на скасовані статті, нормативно-правові акти (порушення правил й засобів системного вираження змісту НПА). Як приклад наведемо ст. 9 Закону України «Про кредитні спілки», у якій зроблено посилання на Закон України «Про банкрутство». Необхідно зазначити, що закон «Про банкрутство» діє у новій редакції, оскільки сучасне законодавство спрямоване на відновлення платоспроможності боржника. Базовим нормативним актом з цього приводу є Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Крім того, преамбула Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» визначає, що цей Закон встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності – боржника або визнання його банкрутом. Так, ст. 1 цього Закону розглядає неплатоспроможність як неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності та визначає боржника як суб'єкта підприємницької діяльності, неспроможного виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами.

Оскільки кредитна спілка – це неприбуткова організація, яка не може бути засновником, співзасновником або учасником суб'єкта (суб'єктів) підприємницької діяльності, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» не може бути взагалі застосований до КС. Отже, системна побудова НПА є одним із принципів юридичної техніки, де на перше місце ставиться логічне, гармонічне узгодження правових норм, які входять в єдину правову систему.

3. Лексичні помилки – це незнання семантики, архісеми слів, порушення закономірностей лексичної сполучуваності тощо. Плеоназм вважається різновидом лексичних помилок. Мова нормативно-правового акта передбачає точність і стислість вислову, тому плеоназмів в текстах НПА не може бути. Наприклад, п. 6 ст. 14 Закону України «Про кредитні спілки» передбачає, що *члени кредитної спілки* вправі *самі* скликати позачергові загальні збори (зайве слово «самі»).

4. Стилістичні помилки (використані мовні засоби, які не відповідають стилю висловлювання). НПА має офіційний характер та повинен бути викладений діловим, або документальним, стилем (виразність і однозначність мови, точність, нейтральність тону НПА тощо). Мова нормативно-правових актів – це точні, якісні формулювання, за допомогою яких всі суб'єкти права, учасники суспільних відносин здатні розуміти правові вимоги, використовувати права та виконувати покладені на них обов'язки.

Випадків порушення стилю НПА у сфері фінансово-правового регулювання існує велика кількість. Законом про КС (п. 4 ст. 9) визначено, що у

разі прийняття рішення про ліквідацію кредитної спілки за рішенням її вищого органу управління, цей орган повинен *невідкладно* письмово повідомити про це Уповноважений орган, який вносить до відповідного державного реєстру відомості про те, що кредитна спілка перебуває у процесі припинення її діяльності. Термін «невідкладно» є досить неоднозначним, і його можна тлумачити як «одразу», «негайно», так і в інших значеннях, тому не можна зрозуміти, який проміжок часу «надає» закон щодо повідомлення Уповноваженого органу.

5. Пунктуаційні помилки. Важливим показником практичного володіння мовою є правильне застосування розділових знаків, які позначають структуру речення, виділяють певні елементи висловленого правового змісту, вказують на особливості вимови. Наявність зайвого або відсутність певного розділового знаку порушує зміст висловлювання та ускладнює сприймання інформації. Наприклад, п. 5 ст. 15 Закону України «Про кредитні спілки» визначає, що спостережну раду кредитної спілки *очолює, голова*, який обирається в порядку, визначеному статутом кредитної спілки. В даному реченні є помилка, пов'язана із зайвим розділовим знаком (не може бути кома між підметом і присудком).

Отже, створюючи правові норми, суб'єктам правотворчої діяльності необхідно дотримуватися правил правотворчої техніки, щоб уникнути двозначності, викривлення інформації та досягти максимальної точності, лаконічності, доступності, повноти змісту нормативно-правових актів.

Список використаних джерел

1. Язык закона / Под ред. А.С. Пиголкина. – М.: Юрид. лит., 1990. – 269 с.
2. Дідич Т.О. Нормопроекування: питання теорії та методології: Монографія / Т.О. Дідич. – К.: Видавництво Європейського університету, 2010. – 160 с.

Тимофєєва А. В.,

Ph.D, викладач кафедри міжнародного права

юридичного факультету

та кафедри богемістики філософського факультету

Карлова університету (м. Прага, Чеська Республіка)

ВИМОГИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО СТИЛЮ ТА ЛЕКСИКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ В УКРАЇНІ, РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ ТА ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Питанню юридичної мови було присвячено багато наукових робіт як в Україні [1], так і за її межами [2]. Якщо говорити про мову різних документів правового характеру, то найбільш важливою є мова нормативно-правових актів, тому що закони впливають на життя кожного з нас. Вони встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки, яких повинна дотримуватись кожна особа на території даної держави, якої ця норма стосується.